

Clem. Roman.

Eutychia.

Ministratio strictè sumpta Christo convenit ut homini.

Ministrare, id est, facere ut alii ministrarent.

Apoc. 13. 8.

Ministravit Christus per sui figuram et typos. S. Paul.

Quid Sionis nomine intelligendum.

hæc Deus Pater ostenditur, Spiritu quidem operante, Filio verò administrante. Clemens Romanus lib. 8. Constit. Apostolic. cap. 16. & alijs 12. ait, Christum Dominum ministrasse Patri in rerum creatione. Sic etiam dicitur Spiritus sanctus in Incarnatione Filii famulari, ab Eutychiano Papa Epist. 1. ad Episcopos Bæticæ colum. 1. Dei Filius natus ex Virgine, & Spiritu sancto ipso in hac operatione famulante.

1373 Si verò verbum ministravi, strictè sumatur pro obsequio inferioris ad superiorem, illud certè non cadit nisi in Christum Dominum, ut homo est: sic enim secundum humanam naturam, qua paulò minus ab Angelis minutus fuit, Patre est inferior, Patrique subjectus, ac deserviens. Et quidem verbum ministravi sic rigidè, proprieque accipiendum, & de Christo, quæ homo extat, sermonem hic esse, reor, nitor, atque con tendo, ut sæpè diximus. Christus enim erat, qui ab æterno prædestinatus, & præordina tus à Deo, coram ipso ministrabat, inservie bat, onus subibat, magistratum gerebat, sacrisque operabatur in Tabernaculo, & Tem plo: in quibus prælustres, ac multæ Christi figuræ, Propitiatorium præsertim, è quo res ponsa Judæis dabat, preces eorum audiebat, peccata condonabat: nec non sacrificia & Sacerdotes, in quibus ipse crebro crebrius Numini ministrabat, onus subibat, & sacris operabatur. In hoc quippe sensu accipiunt communiter Interpretes illa, Coram ipso mini stravi, id est, alios feci ministrare, seu per alios ministravi, vel in alijs ministerium obi vi. Qua ratione dicitur de Spiritu sancto ad Rom. 8. Postulat pro nobis gemitibus inenarra bilibus, id est, facit nos postulare, vel ipse in nobis, & per nos postulat. Et Christus ipse

Apoc. 13. 8. Agnus occisus ab origine mundi; nempe in omnibus veteris legis sacrificiis, vel ab ipsius Abelis primo sacrificio. Unde S. Paulinus in Epist. 27. ad Aptum: Ab initio seculo rum Christus in omnibus suis patitur; ipse enim est initium & finis, qui in lege velatur, in Evan gelio revelatur, mirabilis semper, & patiens & triumphans in sanctis suis Dominus. In Abel oc cisus à fratre, in Noe irrissus à filio, in Abraham peregrinatus, in Isaac oblatus, in Jacob famu latus, in Joseph venditus, in Moysè expositus, & fugatus &c. Sic etiam eodem sensu, in Taberna culo & Templo ministratus.

1374 Deinde, dubitari poterit, quid illud sit: In Sion firmata sum? Ut appareat, brevi ter obfero, Sion montem esse in sacris litte ris mirificè commendatum à situ saluberrimo, ab amplitudine, & celsitudine eximia, ab uber tate, & feracitate maxima: idcirco Psalm. 67. appellatur Mons Dei, id est, maximus, qualis Deum decet. Confule nostros Villalpand um Tom. 3. p. 1. lib. 1. c. 6. ubi de Sioneo monte latè ac dilucidè, & Pinedam lib. 5. de Rebus Salom. c. 5. §. 9. num. 52. ubi statuit, montem Sion nuncupari non illum dumtaxat collem, in quo David arcem Regiam, & civi tatem suam constituit; sed præterea etiam comprehendere montes alios adjacentes, id est, montem Moria, ut claret ex 2. Para. cap. 3. vers. 1. ubi Abrahami sacrificium, & Chri sti mors contigere. Imò & addit, Sion acci pi solere synecdochicè pro Jerusalem; quod etiam fusè probat in c. 1. v. 1. Ecclesiastæ. Subinde deducitur illorum sacræ scripturæ te-

stimoniorum sensus, ubi dicitur Salomonicum Templum in Monte Sion ædificatum Pf. 9. 12. Pf. 33. 2. Pf. 42. 4. Pf. 77. 68. Pf. 83. 8. Isai. 31. 9. & 1. Machab. 4. 38. & cap. 5. 54. & c. 7. 33. Quin etiam notaverim, montem Sion usurpari solere non semel pro Templo ibi extructo; ut constat ex locis proximè relatis & ex Pf. 75. 2. Et habitatio ejus in Sion. Pf. 47. 2. Magnus Dominus, & laudabilis nimis in ci vitate Dei nostri, in monte sancto ejus. Isai. 31. 9. Dominus, cujus ignis est in Sion: id est, in Templo.

1375 Ex his maneat, perinde esse æter nam Dei Sapientiam Christum Dominum fir mari in Sion, atque in Templo Jerosolymi tano ibi constructo. Dicitur autem firmata (Græcè ἐσπίρησθαι à verbo στερεῖν, id est, ful cita, affirmata, affixa, quasi columnis nixa, stans firmiter ad instar columnæ) quia non jam ut olim, in domo cedrina, portæ illi sub papilionibus habitabat Deus; sed in Templo augustissimo, firmissimo, stabili, columnis ni xo marmoreis, innumeris; quod illis æneis co lumnis in porticu ipsius Templi statutis Salomō significare forsam voluit; nam imposita eis no mina Jachin, & Booz arcana sunt, & firmita tem significant, & fortitudinem 3. Reg. 7. 21. & 2. Paral. 3. 15. Ezech. 40. 49. ut si gnificaretur robore plusquam æneo confir matum iri à Deo Templum illud. Rectè Ly ranus: Et sic in Sion firmata sum. Ista firmatio non dicit aliquam mutationem in Deo; sed in creatura, in qua firmius stabiluntur dona divi na. Dicitur autem Dei Sapientia firmata in mon te Sion, eò quod ibi fuit ædificatum Templum 3. Reg. 6. in quo arca, & propitiatorium, que repræsentabant sedem Dei, habuerunt stabilem mansionem, nec ultra fuerunt portata de loco ad locum, sicut antè fuerant per desertum, & pos tea in terra promissionis.

1376 Illud item enodandum: Et in Civi tate sanctificata similiter requievi. Romanus Codex, & translationes suprâ præjactæ, habent: in civitate dilecta, chara, sive sancta. Et quidem sanctificata pro sancta debet usur pari, ut apud Catullum: mens sanctificata, id est, sancta. Appellat civitatem sanctam civitatem David in monte Sion ædificatam, sic dictam à tempore, quo arcem Sion Rex David expugna vit 2. Reg. 58. & lib. 3. cap. 2. lib. 4. cap. 8. Aut civitas sancta erit Jerusalem ipsa, quæ civitas sancti, sancta, & sanctificata dicitur Isai. 64. 10. Civitas sancti tui facta est deserta. Hebraicè: civitas sanctitatis tuæ, id est, sanctuarii tui. Ad dit: domus sanctificationis nostræ, aut ex He braeo, sanctitatis nostræ. Et c. 48. 2. de civitate sancta vocati sum. Et c. 52. 1. Jeremice 31. 23. Benedicat tibi Dominus pulchritudo justitiæ, mons sanctus. LXX. & Chaldæus: habitaculum justitiæ. Et Zach. 8. 3. Et vocabitur Jerusalem civitas veritatis, & mons Domini exercituum, mons sanctificatus. Similiter Daniel. 3. 28. & 2. Esdræ 11. vers. 1. & 18. Matth. 4. 5. & cap. 27. 53. Sic appellabatur, quia ibi multa sacra obiri solita, ibi Deus suum habe bat domicilium & Templum quasi palatium, in de suam in Jerosolymitanos derivabat benevo lentiam, justitiam, sanctitatem, & sanctificatio nem: ibi quasi Rex è folio suo suum moderaba tur populum sanctissimis legibus: & in Jerusa lem potestas mea, Græcè, ἐξουσία, regalis ma jestas, seu præcellens dignitas. Ibi post proluxa quadraginta annorum itinera, post continuos

Christus in stat columna firmatus in Templo Salomonis.

Lyran.

Civitas David, seu Jerusale, civitas sancta, sive Dei.

Isai. 64. 10.

Zach. 8. 3.

præte-

Pf. 131. 8.

Ecclesia primitiva per Tabernaculum designata; adultæ vero per Templum Salomonis.

Cant. 1. 4.

S. Thom.

præteritorum bellorum tumultus requievit. Quod emixè postulabat pius Cantor Pf. 131. 8. Surge Domine in requiem tuam, tu & arca san ctificationis tuæ. & 2. Paral. 6. 41.

1377 Hæc omnia futurorum Ecclesiæ Chri stianæ eventuum prolium quoddam erant. Nam Tabernaculum à Moysè erectum bellif simè præsignabat Ecclesiam Christi primitivam de loco in locum mobilem, oppressam, de spectam; proculcatam per desertum, & usque ad Templi Salomonici structuram. Hæc verò au gusta & magnificentissima Basilica, in quam translata testamenti Arca fuit sub pacifico Monarcha Salomone, adultæ jam Ecclesiæ progressus, in comparandam celsitudinem, pa cem, tranquillitatem, nomen in Insulis & gentibus magnum, splendide portendebat. De quo noster Villalpandus Tom. 2. in Ezechie lem p. 2. c. 10. fol. 25. id illustrans sanctorum Patrum testimonium. Unum illud ex sacris lit teris mihi expendendum suscipio. Nigra sum, sed formosa, filia Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Cant. 1. 4. Verba sunt Ecclesiæ catholicæ, tum initio per secutionibus exagitata, & coactæ, urbibus re lectis, per agros errare, montesque; tum deinde pace multa, firmitudine, ac dominatu per fruventis. Status prior per Tabernaculum desi gnatur Cedarenorum, facta interim allusione ad Moysis Tabernaculum, quod fuit Templo prius. Nigra dicitur primitiva Ecclesia, tunc mobilis & oppressa; Sicut Tabernacula Ceda renorum vagantia per desertum, illuvie hor rentia propter imbrium, & temporum injurias. Ubi S. Thomas: Dicit ergo Ecclesia, se nigram esse, sicut tabernacula Cedar; propter persecutio nes, quas patiebatur à filiis tenebrarum, quod interpretatur Cedar. Similiter Justus Orgelita nus, & sacri alii expositores, & Patres.

1378 Alter orthodoxæ Ecclesiæ status tran quillus, splendidus, gloriosus altero ostendit hemistichio: Sicut pelles Salomonis. Quod ut probem, suppono ex non nullis majoris no tæ Interpretibus, pelles Salomonis, ad quas hic fit respectus, esse illas, quibus voluit Salomon, absolutè Templi fabrica, contegi fœderis Arcam, etiam intra sancta sanctorum collocatam. Sentiunt ita S. Thomas, Hailgri nius Cardinalis, & Nicolaus de Lyra, imò Ori genes Hom. 2. ex quatuor, & Apponius, nec disident noster Serlogus, qui eas pelles con cedit raræ pulchritudinis fuisse, & exquisitas, variegatas, molles, suaveolentes, pretiosas, cum non ad arcendos imbres, sed ad cul tum & ornatum essent à tanto Rege dispo sitæ: quales illæ fuere, quibus velata eadem Arca est à David, quando eam sua collocavit in Regia 2. Reg. 6. 17. & 1. Paral. 15. 1. ubi videndi Tostatus q. 1. & 3. & q. 29. in c. 17. ejusdem libri, & nostri Sanctius in 3. Reg. 8. 5. & Salianus Tom. 3. Anno mundi 2990. n. 8. Ex his mihi claret; cum Ecclesia illis pellibus Salomonis assimilatur, Salomonico assimilari Templo, in quod Arca translata, uti in sedem, non mobilem & quasi commodatam, sed im mobilem, ac fixam, eximii splendoris, & ma gnificentia. Sic pulchra Ecclesia in altero statu sicut pelles Salomonis, sicut Templi constructio.

Christus igitur, qua ratione suprâ explicavi mus, non solum coram Deo ministrabat in Mosaico Tabernaculo; sed in Templo etiam

Jerosolymitano, vel ipsis Ecclesiæ Catholice umbris deserviens intentissimus: in monte Sion firmatus, in civitate sancta similiter re quiescens, & in Jerusalem regalem habens potestatem. Quod in Deiparam ejus Geni tricem cadit similiter, uti ex illustratione tex tus constabit.

TEXTUS ILLUSTRATUS

De Christo Domino.

SECTIO X.

Christus Dominus, qui venit non ministrari, sed ministrare, in Moysis Tabernaculo, & Salomonis Templo ministrare edi scebat.

1379 Gloriosè proficitur Incarnata Sapien tia, se in habitatione sancta coram Deo ministrasse, Deo inservisse, imò & hominibus quoque, non ex subiectione, sed ex dignatio ne mira, uti observat hic Palacios. Neque insolentem judices hanc loquendi formulam. Nonne S. Paulinus suprâ relatus verè scripsit: Christus ab initio seculorum in omnibus suis patitur &c. in Jacob famulatus? In Jacob pro fugo Jacobea proles Christus servitute se ob strinxit pro pulchra Rachele; quasi serviens in Progenitore pro uxore edisceret, quomo do pro Synagoga & Ecclesia corporatus jam servitutus esset. Ut enim Rupertus lib. 7. in Gen. c. 29. Quanam fuit servitus, qua Chri stus pro Rachel, id est, pro Synagoga servit? Nempe illa, de qua dicit Apostolus: Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens &c. In diuturno illo Jacobi servitio ediscebat Christus diu turnius ministerium aliud, quod Ecclesiæ a moribus actus, pro hominibus erat obiturus. Sic de Christo ante Incarnationis opus in as sumpta hominis specie veteribus Prophetis & Patriarchis apparente ajebat Tertullianus contra Praxeam c. 16. Ediscebat, ut nobis fidem sterneret, ut facilius crederemus, filium Dei descendisse in seculum, si & retrò tale quid gestum agnosceremus. Rem adhuc solerter ex pendamus, & si vulgaribus testimonis, non vul gariter illustratis, quæ Christi servitium in ve teri Synagoga, & in Catholica Ecclesia famu latum mirificè concilient.

1380 Sap. 18. 21. sic loquitur Salomon de Aarone, primo Mosaici Tabernaculi Pontifi ce infulato. Properans homo sine querela, de precari pro populis, proferens servitutis sue scutum, orationem, & per incensum depreca tionem allegans restitit ira, & finem imposuit necessitati, ostendens, quoniam tuus est famulus. Tangit Numerorum historiam c. 16. 47. de igne grassante, & conflumente murmurato rem populum; in cujus auxilium properans Aaron, irato Deo obvius stetit preces fun dens, & suavissimum offerens thymiamam; quo plagæ finem imposuit. Illud hic præsertim premendum; proferens servitutis sue scutum, nempe orationem. Græcè pro servitutis, est λυτρωγίας, ratione, Missæ, liturgiæ.

Aaron irato Deo obvius stetit servit utis sue seu ratione, Missæ, liturgiæ. Certè hoc Aaronis in Tabernaculo ministræ

S. Pauli.

Gen. 29. 20.

Christus in Lecho profugo famu latus est.

Ecclesia edi scebat mini strare.

Tertull.

Sap. 18. 21.

Aaron irato Deo obvius stetit servi utis sue seu ratione, Missæ, liturgiæ.